

СОЦІОЛОГІЧНІ ВИДАННЯ: РОЗДУМИ, РЕЦЕНЗІЇ

Презентація книги Блеєра Рубла “Капітал розмаїтості. Транснаціональні мігранти в Монреалі, Вашингтоні та Києві”

17 квітня 2007 року в Інституті соціології НАН України відбулася зустріч з директором Інституту Кенана у Вашингтоні **Блеєром Рублом** із приводу презентації україномовного перекладу книги науковця “Капітал розмаїтості. Транснаціональні мігранти в Монреалі, Вашингтоні та Києві”. Переклад здійснено за сприяння Фонду Джорджа Ф.Кенана в Україні (де він існує від 1998 року).

Блеєр Рубл вивчає проблеми глобалізації та міграції в контексті соціології міста, і презентована книга є результатом аналізу ролі транснаціональних мігрантів у житті сучасних міст.

Доволі великій і розмаїтій аудиторії (презентацію відвідали науковці з різних науково-дослідних інститутів, зацікавлені аспіранти та студенти) автор книги розповів історію її створення і розкрив деякі ідеї, викладені в ній.

На відміну від досліджень, в яких українське місто вивчають у контексті пострадянських трансформацій, Блеєр Рубл розглядає Київ у глобальному просторі й порівнює з іншими великими містами світу, зокрема з Вашингтоном і Монреалем. Доповідь була присвячена явищу міграції у глобалізованому просторі та деяким концептам, що на них спирається автор книги, таких як: “соціальна стійкість міст” — забезпечення з боку соціальних інститутів, особливо політичних, інтеграції різних груп на засадах розуму і справедливості; “соціальний капітал” — міра підтримання містом безконфліктного існування різних груп. Доповідач наголосив, що міста у глобалізованому просторі постійно змінюються і зростає значення соціального капіталу розмаїття.

Книга, що тепер є перекладеною українською мовою, ґрунтується на результатах соціологічних досліджень 2001–2002 років, проте очікується нове дослідження. В центрі уваги дослідника — проблема впливу транснаціональної міграції на внутрішнє життя великих міст.

Після виступу Блеєр Рубл відповів на запитання і коментарі українських дослідників. У перебігу дискусії він висловив думку, що в Києві має бути знайдена певна сфера спеціалізації, якої немає в інших містах і яка може зробити столицю України у певному аспекті світовим центром. Він припускає, що така спеціалізація може бути знайдена радше в царині послуг, а не виробництва.

Окрім згаданої праці “Капітал розмаїтості” Б.Рубл представив колективну монографію “Нетрадиційні” іммігранти у Києві”, видану 2003 року. Ця книга являє собою аналіз результатів емпіричного соціологічного дослідження, проведеного у 2001–2002 роках за сприяння Інституту Кенана Міжнародного центру підтримки науковців ім. Вудро Вільсона (США) і з допомогою фундації “Україна–США”. Дослідження було спрямоване на вивчення процесу появи в Києві вихідців із віддалених країн Азії та Африки (так званих нетрадиційних іммігрантів). Основними

джерелами інформації щодо особливостей життя іммігрантів у Києві, умов їхнього проживання, міжетнічних стосунків, ставлення до імміграції з боку киян та міської влади були результати опитування самих іммігрантів, анкетування киян, а також експертні опитування посадовців владних структур різного рівня та спеціалістів, які за своїми службовими обов'язками постійно стикаються або безпосередньо працюють із “нетрадиційними” іммігрантами. Опитування респондентів проводилося методом напівструктурованого інтерв'ю особисто членами дослідницької групи, які і є авторами згадуваної праці.

Дослідники здійснили спробу оцінити вплив “нетрадиційних” іммігрантів на загальноміські процеси на підставі вивчення їхнього правового та соціально-економічного становища, культурної та релігійної поведінки; з'ясувати, якою мірою така імміграція зумовлює зростання етнокультурного розмаїття міста, зміну етнічної структури його населення; зрештою, висвітлити ставлення до нетрадиційних іммігрантів жителів Києва та міської влади.

Тетяна Теличко,
*соціолог відділу історії, теорії та методології соціології
Інституту соціології НАН України*

Ксенія Урсуленко,
*соціолог відділу історії, теорії та методології соціології
Інституту соціології НАН України*

МИКОЛА МОКЛЯК,

доктор філософських наук, професор кафедри соціології Національного авіаційного університету, Київ

Соціологія сфер суспільного життя

Спеціальні та галузеві соціології : Навчальний посібник. — 2-ге вид. / За ред. В.Є.Пилипенка. — К.: Фоліант, 2007. — 451 с.

Щойно людина народжується, вона “занурюється” в природне і суспільне буття. Вона існує всередині сфер економіки, культури, політики, суспільної свідомості та соціальних зв'язків. Їх вивчають економіка, культурологія, політологія і соціологія. Щоб краще орієнтуватися в цих сферах, зрозуміти, в якому суспільстві жи-

вещ, необхідно вивчати всі ці дисципліни, а також філософію. Давньогрецький філософ Геракліт стверджував, що у світі “все тече, все змінюється”. І якщо можна заперечити Гераклітові в тому сенсі, що береги, принаймні, залишаються, то у “соціальному морі” не видно берегів. Люди живуть за соціалізму і за капіталізму, соціальне ціле постійно модифікується, з чим людина вимушена або боротись, або пристосовуватися. Але в будь-якому разі знання розвитку суспільства допомагає як у виробленні світоглядної позиції, так і в розв’язанні конкретних життєвих проблем.

І вибір матеріалу рецензованого навчального посібника, на наш погляд, зумовлювався прагненням, з одного боку, ознайомити студентів з основними соціологічними теоріями, а з іншого — дати їм інформацію, яка допомогла б їм зорієнтуватися в “лабіринтах” сучасного суспільства під кутом зору соціологічної науки.

Слід зазначити, що останнім часом розвиток системи соціологічного знання має тенденцію до більш ефективного й результативнішого використання як загальносоціологічних теорій, так і теорій середнього рівня. І безумовно, подальше вдосконалення аналітичних і прогностичних можливостей соціологічної науки значною мірою ґрунтується на теоретичних засадах соціології середнього рівня, що відводить істотну роль останнім у розбудові сучасної соціологічної науки.

Рецензований навчальний посібник (підготовлений провідними науковцями і викладачами Києва, Харкова, Львова, Луганська, Одеси під керівництвом Валерія Пилипенка) є, на наш погляд, “піонерським” у царині вітчизняних досліджень із соціологічних теорій середнього рівня. Посібник рекомендований Міністерством освіти і науки України для студентів вищих навчальних закладів, але його предметне і змістове поле є значно ширшим. Він буде корисним і для аспірантів, науковців, викладачів вищої школи. Працюючи над цим виданням, автори також взяли до уваги, що в переліку Вищої атестаційної комісії України нещодавно з’явилася нова спеціальність — спеціальність та галузеві соціології. І посібник містить практично всі теми програми кандидатського іспиту із зазначеної спеціальності.

Безумовною перевагою даного посібника є також те, що окрім звичних, “класичних” соціологій середнього рівня (економічна соціологія, соціологія політики, соціологія науки, соціологія освіти, соціологія культури тощо) в ньому присутні такі новітні, як соціологія медицини, електоральна соціологія, соціологія дитинства, соціологія злочинності. Разом із тим, слід зазначити, що в жодному (принаймні, із відомих нам) аналогічному посібнику в пострадянському просторі “класичні” соціології ще не викладалися так змістовно й фундаментально.

Цінним у рецензованому навчальному посібнику є й те, що в ньому гармонійно поєднуються теоретизування й результати емпіричних досліджень, чому сприяло залучення до авторського колективу як викладачів різних університетів, так і науковців-соціологів Національної академії наук України. Адже створення спеціалізованих соціологічних теорій і напрямів соціологічного аналізу диктувалося необхідністю подолання наслідків певної відірваності “теорії” від “досліджень”. Теоретики нерідко відмовлялися теоретизувати над специфічними феноменами соціального світу й тяжіли до філософських дискусій, дослідники ж борсалися у морі емпіричних даних і побоювалися неопераціональності теоретичних концепцій.

Резюмуючи, маю зазначити, що вихід друком посібника “Спеціальні та галузеві соціології” став помітним і значущим явищем як наукового, так і громадського змісту. Єдине, що хотілося б побажати авторському колективу, в наступному виданні (а в необхідності його немає сумнівів) мірою можливості розширити предметне поле посібника. На мою думку, він був би більш цілісним і гармонійним, якби “охопив” такі напрями (вельми своєчасні сьогодні), як соціологія еліт, постмодерністська соціологія, соціологія соціальних змін.